

Huhtikuu
2014

Valtioneuvoston periaatepäätös aineettoman arvonluonnin kehittämishjelmasta

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

1 Johdanto

TÄLLÄ PERIAATEPÄÄTÖKSELLÄ kootaan yhteen *aineettoman arvonluonnin kehittämisohjelmaksi* vuosille 2014–2020 keskeiset aineettoman oikeuden strategiaan, luovien alojen liiketoiminnan ja yrittäjyyden edistämiseen sekä kansalliseen muotoiluohjelmaan sisältyvät politiikkatoimet. Periaatepäätöksellä vahvistetaan yhteistyötä ja politiikkojen yhteen toimivuutta toimenpiteiden toteuttamisessa.

Aineettoman arvonluonnin kehittämisohjelman tavoitteena on parantaa edellytyksiä aineettomiin investointeihin, aineettomaan pääoman hyödyntämiseen ja aineettomaan arvonluontiin liittyvään osaamiseen sekä innovaatioihin perustuvan liiketoiminnan syntymiselle ja kehittymiselle Suomessa. Tavoitteena on myös vahvistaa kulttuurin tuotannon taloudellista perustaa ja siten varmistaa kansakunnan henkisen pääoman ylläpito ja uusiutuminen.

Kansantalouden kilpailukyky perustuu kasvavassa määrin yritysten ja yksilöiden osaamiseen ja sen avulla luotuu korkeaan arvonlisään tavara- ja palvelutuotannon kansainvälisessä arvoketjussa. Käynnissä olevaan syvälliseen yhteiskunnan ja talouden rakenteita muuttavaan kehitykseen sopeutuminen ja sen hyödyntäminen edellyttävät monipuolista toimenpidekokonaisuutta aineettoman omaisuuden ja siihen liittyvien oikeuksien ja luovan osaamisen kehittämiseksi.

Aineettomien oikeuksien strategiasta (IPR-strategia)¹ päätettiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä 26.3.2009. Hallitusohjelmassa 2011 päätettiin jatkaa IPR-strategian toteuttamista ja uudistaa strategian toimenpideohjelma toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten ja hallituksen painopisteiden pohjalta.

1 <http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/periaatepaatokset/2009/IPR-strategia/145451.pdf>

Hallitusohjelmaan sisältyy myös monia *luovien alojen* liiketoiminnan ja yrittäjyyden kehittämiseen tähtäviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Näiden toteuttamisesta työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriön ovat laatineet kehittämislinjaukset². Hallitusohjelmassa sovittiin lisäksi *kansallisen muotoiluohjelman* uudistamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa valmisteltu ehdotus kansalliseksi muotoiluohjelmaksi *Muotoile Suomi*³ julkistettiin maaliskuussa 2013. Ohjelman tavoitteena on luoda uutta kasvua lisäämällä muotoilun käyttöä sekä elinkeinoelämässä että julkisella sektorilla.

Aineettoman arvonluonnin kehittämisohjelmalla ohjataan virkamiestyötä asianomaisten hallinnonalojen talousarvioiden puitteissa. Ohjelmaan sisältyviin selvityksiin ja tutkimusohjelmiin varataan riittävät määrärahat. Tämän kehittämisohjelman ulkopuolelle on rajattu taide- ja taiteilijapolitiikka ja audiovisuaalinen politiikka sekä niitä koskevat strategia- ja toimenpideasiakirjat. Näillä politiikka-alueilla ministeriöt tekevät yhteistyötä.

2 http://www.tem.fi/files/34626/TEMjul_40_2012_web.pdf

3 http://www.tem.fi/files/36278/Muotoile_Suomi_spreads.pdf

2 Aineeton arvonluonti muuttuvassa toimintaympäristössä

2.1 Tuotteiden arvosta kasvava osa syntyy aineettomasta arvonluonnista

YRITYSTEN TOIMINNASSA Yritysten toiminnassa tavarantuotanto on pitkään ollut arvonmuodostuksen ydinalue. Valmistuksen ja kokoonpanon merkitys yritystoiminnassa syntyvän taloudellisen arvon kannalta on kuitenkin vähenemässä. Tuotteiden jalostusarvosta kasvavan osan tuottaa aineetonta pääomaa hyödyntävä toiminta, kuten tutkimus ja tuotekehitys, suunnittelu, muotoilu, markkinointi, jakelu ja erilaiset palvelut. Nämä toiminnot, kuten valmistustoimintakin, on entistä helpompi hajauttaa maantieteellisesti ja hankkia erilaisina palveluina yrityksen ulkopuolelta ja myös palveluiden osuus tuotteiden jalostusarvosta kasvaa.

Aineettomien tuotannontekijöiden merkitys kansantaloudessa on yleensä sitä suurempi, mitä kehittyneempi kansantalous on kysymyksessä. Esimerkiksi Pohjoismaat ja Yhdysvallat sijoittuvat korkealle aineettomia investointeja koskevilla kansainvälisissä vertailuissa. Kansantalouden tilinpitoa ja kasvutekijöitä tarkastelevassa tutkimuksessa on valtaamassa alaa aineettoman pääoman kasvattamiseen ja hyödyntämiseen liittyviin toimintoihin tehtyjen panostusten pitäminen kulujen sijasta aineettomaan pääomaan tehtyinä investointeina. Näin tarkastellen yritysten aineettomien investointien osuus on kehittyneissä maissa jo aineellisten investointien suuruusluokkaa tai ylikin.⁴ Toisaalta esimerkiksi BRIC-maat (Brasilia, Venäjä, Intia ja Kiina) panostavat kasvavassa määrin innovaatio- ja aineettoman omaisuuden strategioihin, joilla ne tähtäävät kohti korkeampaa jalostusarvoa ja arvonlisäystä.

⁴ Ks. esim. <http://www.etla.fi/wp-content/uploads/2012/09/dp1267.pdf>, kpl 3 ja laatikko ss. 9–10

Havaintoina aineettomaan pääomaan investointeja ja aineettoman pääoman hyödyntämistä yrityksissä tarkastelevassa tutkimuksessa on, että näiden pääomaresurssien menestyksellinen hyödyntäminen ja johtaminen voivat kasvattaa yritysten tuottavuutta ja arvoa ja tuottaa positiivisia ulkoisvaikutuksia. Samoin on vahvistunut käsitys, että taloudellinen kasvu tapahtuu entistä enemmän aineettomien investointien ja niiden hyödyntämiseen liittyvän osaamisen kautta. Kansantalouden kannalta on olennaista huomata, että vaikka teollista valmistusta siirretään rajojemme ulkopuolelle, erilaisten aineettomien investointien avulla suuri osa tuotannon arvonlisästä palautuu ns. siirtohinnoittelun (saman yrityksen eri maissa olevien yksiköiden välisestä kaupasta maksettavien hintojen) kautta maahan, johon tuotteen suunnittelu, tuotekehitys ja muut vahvasti aineettomiin investointeihin tukeutuvat toiminnot on sijoitettu.

2.2 Aineettoman arvonluonnin edellytyksiä tulee vahvistaa

AINEETTOMAN PÄÄOMAN kartuttamiseen ja hyödyntämiseen pohjautuva arvonluonti vaatii suotuisia olosuhteita yritystoiminnalle ja monipuolista osaamista. Aineettoman arvonluonnin kehittämisohjelma vahvistaa arvonluonnin edellytyksiä erityisesti aineettomien oikeuksien, luovan talouden toimivuuden ja muotoiluosaamisen osalta.

Aineeton arvonluonti perustuu tutkimus- ja innovaatio toiminnan hyödyntämisen lisäksi kasvavassa määrin laajojen tietoaaineistojen keräämiseen, analysointiin ja oivaltavaan yhdistelyyn. Uusia mahdollisuuksia aineettomalle arvonluonnille tarjoavat julkisten tietovarantojen avaaminen ja avoin tiede. Koulutuksessa aineettoman arvonluonnin pohjaa vahvistavat globaalisti yleistyvät, laajoille joukoille tarkoitetut avoimet verkkokurssit. Aineettomien oikeuksien kentässä tekijänoikeudella on jatkuvasti kasvava rooli esimerkiksi ohjelmisto- ja peliliiketoiminnassa. Suomella on hyvät mahdollisuudet kehittyä avoimen tiedon, suurten tietomassojen hyödyntämisen ja modernin koulutuksen globaaliksi edelläkävijäksi.

Digitalisaatio, tieto- ja viestintäteknologian yhä laajempi hyödyntäminen yhteiskunnassa tehostaa toimintoja, vähentää niiden paikkasidonnaisuutta ja tuo tarjolle uusia työkaluja ja työmenetelmiä. Digitalisaatio helpottaa innovoinnin joukkoistamista ja innovaatioiden leviämistä, mutta haastaa myös aineettomien oikeuksien suojaan perustuvia liiketoimintamalleja teosten ja myös tavaroiden jäljentämisen helppouden myötä. Digitalisaation vaikutuksesta esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa henkilöistä kerättyjen tietojen taloudellisen arvon – ja samalla henkilötietojen suojan merkitys kasvanut huomattavaksi.⁵ Esimerkkejä Suomeen sijoittuneesta arvonnluonnista, jossa aineetonta arvoa tarjotaan digitalisaatiota hyödyntäen etäällä, ovat vaikkapa digitaaliset pelit ja investointitavaroiden etähuolto.

Luovuuden merkitys arvonnluonnissa kasvaa. Luovan talouden toimintaedellytyksiä voidaan parantaa turvaamalla luovien yksilöiden toimintakyky ja vahvistamalla omaehtoista yhteisöllisyyttä sekä verkostoitumista. Taloudelliset arvot kiinnittyvät kasvavassa määrin eettisiin arvoihin ja globaaleihin megatrendeihin, kuten digitalisoitumiseen, elämyksellisyyteen, vastuullisuuteen ja kestävään kehitykseen. Nämä trendit ovat toisiinsa kietoutuneita ja tarjoavat mahdollisuuksia luovuuden ja luovan osaamisen hyödyntämiselle liiketoiminnassa. Aineettoman arvonnluonnin kilpailutekijöiksi nousevat myös työhyvinvointi, elämänlaatu ja tasa-arvo.

Aineettoman arvonnluonnin taloudellista merkitystä voi tarkastella aineettomien oikeuksien, erityisesti patenttien, tavaramerkkien, mallisuojan ja tekijänoikeuksien hyödyntämisen näkökulmasta. EU:n tavaramerkkitoimiston ja patenttivaraston vuonna 2013 julkaiseman arvion⁶ mukaan teollisuus- ja tekijänoikeusvaltaiset (ns. IPR-intensiiviset) toimialat tuottivat 39 % EU:n bruttokansantuotteesta ja 26 % työllisyydestä Suomen vastavien lukujen ollessa 38 % ja 30 %. Aineettomien oikeuksia tehokkaasti hyödyntävät toimialat ovat muita toimialoja merkittävämpiä vientialoja ja palkkataso on niillä korkeampi.

5 Mikko Huuskonen: "The Gap: ICT-revolution's Challenges to Legal Institutions", European Commission, DG CoONNECT 2013.

6 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-889_fi.htm

Suomessa tekijänoikeuksiin perustuvan liiketoiminnan arvoksi arvioitiin 25 miljardia euroa vuonna 2008. Tekijänoikeusliiketoiminnan tuottama arvonlisä, 7 miljardia euroa, vastasi 4,7 % kansantuotteesta. Aineettomien oikeuksien hyödyntämisen kauppataseemme (rojaltit ja lisenssimaksut) on vuosina 2011 - 2012 ollut runsaan miljardi euroa ylijäämäinen.

Aineeton arvonnluonti on kansallinen menestystekijä. Keskeistä on, miten luodaan osaamisperusteista kasvua ja miten tuotteiden ja palveluiden kokonaisuuden arvonnmuodostuksesta voidaan mahdollisimman suuri osa kartuttaa Suomessa tai Suomesta johdetuilla toimilla. Osana suomalaista osaamisperusteiseen kasvuun tähtäävää politiikkaa tulee huolehtia monipuolisesti aineettomien investointien ja aineettoman pääoman hyödyntämisen edellytyksistä.

3 Aineettoman arvonaluonnin toimenpidekokonaisuudet

3.1 Aineettomat oikeudet

AINEETTOMIEN OIKEUKSIEN strategiasta (IPR-strategia) päätettiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä 26.3.2009. Vuonna 2011 laaditussa hallitusohjelmassa todettiin tarve päivittää strategian toimenpideohjelma muuttuneen toimintaympäristön ja hallituksen painopisteiden mukaiseksi. Strategiassa vuonna 2009 esitetty tavoitela on strategian toteutumista tarkastelleessa arviossa todettu edelleen asianmukaiseksi, ja strategian yleisiin tavoitteisiin sitoudutaan myös jatkossa. Päivitetyt toimenpiteet sisältyvät tähän valtioneuvoston periaatepäätökseen.

Aineettomia oikeuksia syntyy erilaisessa uutta luovassa työssä kuten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa. Aineettomien oikeuksien strategian päivitetty toimenpideohjelma painottaa aineettomien oikeuksien hallinnan ja kaupallisen hyödyntämisen vahvistamista, eurooppalaisen teollisuusosoikeusjärjestelmän muutoksiin varautumista sekä sääntelyn ja verotuksen ajanmukaistamista.

Strategian toimeenpanossa on tärkeää huomioida elinkeinoelämän toimintaympäristön muutokset ja kansainvälistyminen. Tuotteita ja palveluita suojaavat yhä useammin eri aineettomat oikeudet, kuten esimerkiksi patentti, mallisuoja ja tekijänoikeus. Oikeudet sulautuvat usein toisiinsa, ja innovaatioiden suojaamisessa on tärkeää huomioida eri suojamuotojen keskinäinen vuorovaikutus.

3.2 Luova talous

LUOVAN TALOUDEN kentän muodostavat ne yksilöt ja yritykset, jotka tarjoavat luovuuteen tai tekijänoikeuksiin liittyvää osaamista tuotteina ja palveluina asiakaskunnalleen. Asiakkaita voivat olla kuluttajat, yritykset, kolmas sektori ja julkiset toimijat.

Luovan talouden keskiössä ovat luovat yksilöt, joiden toiminta synnyttää innovaatioita,

esimerkiksi uusia tapoja toimia, palvelukonsepteja, uusia tuotteita ja palveluja sekä brändejä. Luovuus ei tällöin kuulu ainoastaan luoville aloille, sillä innovaatioita edistävää luovuutta on kaikenlaisten organisaatioiden sisällä. Eri organisaatioissa tapahtuva tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta on keskeistä, mutta luovia ratkaisuja syntyy usein erilaisen organisaation ulkopuolisten yhteistyömuotojen ja toimialarajapintojen kautta.

Luovasta osaamisesta ja luovista aloista lähtevä liiketoiminta voidaan yritystoiminnan kehittämisen näkökulmasta jakaa kolmeen ryhmään:

MEDIA	PALVELUT	TAIDE JA KULTTUURI
Digitaaliset ekosysteemit. Monistettavat tuotteet. Kansainvälinen liiketoiminta.	Poikkitoimialainen liiketoiminta. Paikallisesta kansainväliseen.	Paikalliset ja alueelliset luovien alojen ekosysteemit. Aluetaloudellinen vaikutus.
Julkaisutoiminta, musiikki, radio, televisio, kirjat, lehdet, audiovisuaalinen ala, peliteollisuus.	Muotoilu, arkkitehtuuri, muoti, vaatesuunnittelu, mainonta, markkinointiviestintä, kulttuurin hyvinvointituotteet, luovat menetelmät työssä.	Festivaalit, tapahtumat, esittävä taide, galleriat, museot, kuvataide ja muu visuaalinen taide, käsi- ja taideteollisuus.

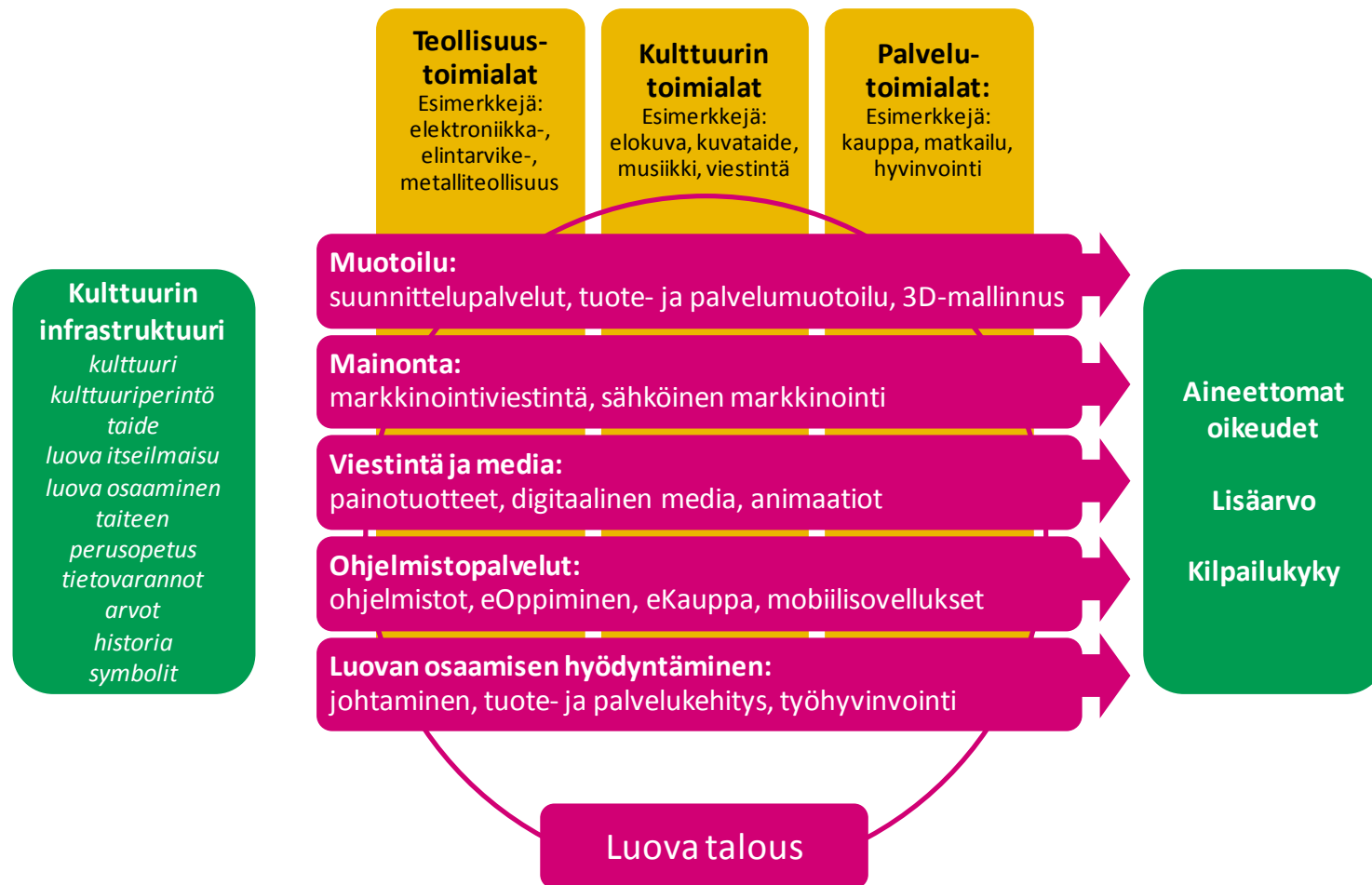
Median ryhmä kattaa monistettavat tuotteet, joiden jakelukanavat ovat pääosin digitaalisessa ympäristössä. Liiketoiminta näissä yrityksissä on osin kansainvälistä tai kansainvälisestä kilpailusta riippuvaista kasvuyritystoimintaa. Palvelujen ryhmä kattaa luovan osaamisen hyödyntämisen muilla toimialoilla. Palveluliiketoiminnan merkitys on sen asiakkaalleen tuomassa lisäarvossa ja kilpailukykyyn kasvattamisessa. Taide ja kulttuuri kattavat tässä tarkastelussa liiketoiminnan, jolla on ensisijaisesti aluetaloudellinen merkitys.

Luovan talouden merkityksen korostuminen liittyy koko taloudellisen tuotannon murrokseen. Luovien alojen osaamisen, tuotteiden ja palvelujen hyödyntämisestä muilla aloilla on tullut merkittävä kilpailutekijä. Perinteiset tuotannontekijät (työvoima, pääoma, tuotantovälineet) ja niiden välisten suhteiden optimointi eivät enää takaa taloudellista kilpailukykyä. Niiden rinnalle on muodostunut neljäs tuotannontekijä, jonka merkitys näyttää jatkuvasti kasvaneen. Sen täsmällinen määrittely ei ole yksinkertaista, mutta se koostuu sellaisista immateriaalisista tekijöistä kuin tieto, osaaminen, luovuus, verkostot ja merkitykset. Yritysten näkökulmasta on yhtäältä tärkeää turvata

yrittäjien oma osaaminen ja toisaalta ymmärtää ja hyödyntää kuluttajien kulttuurisia, emotionaalisia ja eettisiä tarpeita ja preferenssejä.

Arvonmuodostusta luovan talouden kokonaisuudessa voi kuvata esittämällä taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön sekä niihin liittyvän osaamisen, tietovarannot, arvot, historian ja symbolit uuden luomisen lähteenä ja luovana perustoimintana.

Kuva: Arvonmuodostus luovassa taloudessa

Luovan talouden kehittäminen edellyttää yhteistyötä eri alojen yritysten kesken sekä yritysten, asiakkaiden ja julkisen sektorin välillä. Taustalla tarvitaan laaja-alaista poik-kihallinnollista ministeriöiden välistä yhteistyötä. Sen lisäksi hallinnon ja toimialayhdistysten yhteistyöllä on ratkaiseva merkitys, jotta vaikuttavuutta saadaan aikaan. Erittäin tärkeä on myös tiiviissä yhteistyössä toimiva kansainvälinen, kansallinen ja alueellisten toimijoiden ja yrittäjien verkosto.

3.3 Muotoilu

MUOTOILU MUODOSTAA keskeisen osan aineetonta arvonluontia ja luovaa osaa- mista. Muotoiluosaaminen merkitsee muotoilun toimenpideohjelmassa kykyä sekä muo- toilla että hyödyntää muotoilua niin liiketoiminnassa, julkisella sektorilla kuin laajem- minkin yhteiskunnassa. Muotoiluosaaminen on osa monesta tekijästä koostuvaa osaa- mispääomaa, jolla yritykset pyrkivät luomaan arvoa käyttäjille ja julkinen sektori kansa- laisille. Muotoilu on harvoin yksin ratkaiseva kilpailutekijä, mutta yhdessä muiden teki- jöiden kanssa ja uudella tavalla hyödynnettynä sillä voidaan luoda merkittävästi arvoa.

Muotoile Suomi -ohjelman tavoitteena on kansallisen kilpailukykyyn parantaminen muo- toiluosaamisen ja sen hyödyntämisen kautta. Ohjelmassa tarkastellaan laaja-alaisesti kilpailukykyä, jonka nähdään koostuvan sekä taloudellisista että yleistä hyvinvointia lisäävistä tekijöistä. Näitä ovat yritysten kyky selviytyä kovenevassa globaalissa kil- pailussa sekä toimivat ja helposti saavutettavat julkiset palvelut.

Muotoilu yhdistetään aiempaa selvemmin yritysten käyttäjälähtöiseen innovaatiotoi- mintaan ja yhteiskunnan kansalaislähtöiseen kehittämiseen. Muotoilu tarjoaa yrityk- sille mahdollisuuksia kasvattaa tuottavuutta samoin kuin tuotteisiin ja palveluihin sisältyvää arvoa sekä perinteisellä että uusilla kasvavilla aloilla. Käyttäjälähtöinen muotoilu lisää yritysten kykyä erottautua kilpailijoista ja siten myös niiden kilpailuky- kyä. Myös julkisella sektorilla on mahdollista parantaa käyttäjien palvelukokemusta muotoilun avulla ja samalla jopa vähentää palvelujen kustannuksia.

Muotoilun käsite on laajentunut perinteisestä merkityksestä tuote- ja teollisen muotoi- lun ulkopuolelle palveluihin ja muihin aineettomiin tekijöihin. Muotoilun toimenpide- ohjelmassa ei pyritä tarkasti määrittelemään muotoilua. Se halutaan ymmärtää suun- nitteluna ja toteutuksena, joka lähtee käyttäjän tarpeista ja arvoista, on kokonaisval- taista, ottaa huomioon käyttöympäristön ja noudattaa kestävyysperiaatetta. Muo- toilun avulla voidaan nopeuttaa uusien tuotteiden ja palveluiden kehitysprosessia.

4 Kehittämishojelman toimenpiteet

1. INVESTOINNIT OSAAMISEEN

- OKM laatii selvityksen siitä, miten Suomessa voidaan vahvistaa kansainvälisesti huipputasoista, tehokkaasti voimavaroja hyödyntävää IPR-koulutusta ja tutkimusta. Samassa yhteydessä selvitetään korkeakoulujen IPR-asiamiesten ammatillisten toimintaedellytysten kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet.
- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut sekä täydennys- ja aikuiskoulutusorganisaatiot kehittävät monialaiseen opiskeluun tähtääviä opintopolkuja, jotka vastaavat luovan talouden uusien yritysmuotojen osaamistarpeisiin.
- OPH vahvistaa muotoilukasvatuksen peruskoulun, lukion ja taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmissa ja laajentaa muotoilun opetusta ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkimuksissa. Korkeakoulut vahvistavat monitieteisyyttä muotoilun koulutusohjelmissa ja täydennyskoulutuksessa sekä lisäävät muotoiluosaamista kehittävien opintojen osuutta muissa koulutusohjelmissa.
- OKM ja TEM selvittävät mahdollisuudet käynnistää monitieteinen muotoilututkimuksen tutkimusohjelma kasvualoilla. Tällaisia ovat muun muassa digitaalinen muotoilu ja biotalous, älykkäät ja ihmislähtöiset ympäristöt sekä hyvinvointipalvelut.
- OKM selvittää muotoilun opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden muotoilijoiden kotimaisen ja kansainvälisen työharjoittelun kehittämiseen tarvittavat toimet sekä ulkomaisten muotoiluopiskelijoiden harjoittelun ja työllistymisen kehittämis- ja lisärahoitustarpeet.
- Tekes lisää innovaatio toimintaan kytkeytyvää muotoiluosaamista ja sen laaja-alaista hyödyntämistä innovaatorahoituksella.
- OKM kartuttaa julkisen sektorin muotoiluosaamista syventämällä muotoilijoiden julkisen sektorin muotoiluhaasteiden tuntemusta koulutuksen kautta ja TEM rohkaisemalla julkisen sektorin toimijoita hyödyntämään kehitystyössä muotoiluosaamista.

2. AINEETTOMIEN OIKEUKSIEN HYÖDYNTÄMISEN TEHOSTAMINEN

- TEM kartoittaa erityisesti aloittavien yritysten tarpeet aineettoman omaisuuden suojaamisen, kasvun edellytysten ja rahoituksen saamisen näkökulmasta. Kehitetään "Innovation Mill" -toimintamallia, jossa suuret yritykset luovuttavat käyttämättömiä IPR:iä PK-yritysten jatkojalostettavaksi.
- TEM selvittää aineettomia oikeuksia koskevan tilastoinnin kehittämistä Tilastokeskuksen kanssa erityisesti aineettoman pääoman tilastoinnin, palveluviennin ja siirtohinnoittelun osalta.
- Tekes kehittää innovaatorahoitusta ja -palveluja ja tuo asiakkaidensa tietoon ja saataville erilaisia mahdollisuuksia hyödyntää globaalisti toimivia markkinapalveluja, jotka ohjaavat yrityksiä hyödyntämään osaamistaan erilaisina aineettomina oikeuksina.

- TEM ja OKM kehittävät menetelmiä aineettomien oikeuksien arvottamiseksi ja vahvistavat aineettomien oikeuksien arvottamista koskevaa osaamista rahoittajien keskuudessa.
- TEM ja OKM arvioivat korkeakoulueksintölain uudistamistarpeen.
- TEM ja OKM selvittävät mahdollisuudet yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten laajempaan yhteistyöhön IPR:n tuotteistamisessa sekä edellytykset näiden lisensiointitoimintojen koordinoituihin, klusterimaisempaan toimintaan.
- OKM valmistelee tekijänoikeuspoliittiset linjaukset ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset ja valtioneuvoston aineettomia oikeuksia koskevat ja innovaatiopolitiittiset linjaukset.
- OKM edistää tekijänoikeuksien sopimustoiminnan ja lisensioinnin osaamista yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.
- TEM käynnistää selvityksen IPR-järjestelmän kehittämistarpeista toimintaympäristön muutosten ja IPR-järjestelmään kohdistuvan kritiikin pohjalta.
- TEM ja OKM tehostavat viestintää ja koordinaatiota tehdäkseen tunnetuksi ja lisätäkseen aineettoman arvonnun yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia. Molempien hallinnonalojen koordinoituilla aktivointitoimilla kehitetään luovan talouden, muotoilun ja aineettoman omaisuuden ja näiden talouskasvuvaikutusten tunnistettavuutta sekä lisätään tietoa aineettoman arvonnun merkityksestä Suomen kansantaloudelle ja kilpailukyvyllä. Aktivoinnilla varmistetaan kansallisten ja kansainvälisten hankkeiden toteutuminen ja korkea taso.

3. RAHOITUSVÄLINEIDEN KEHITTÄMINEN

- TEM, Tekes ja OKM sisällyttävät vuosien 2014-2020 rakennerahasto-ohjelmakauden ohjelmiin uutta luovaa kasvua koskevat toimenpiteet, jotka edistävät läpileikkaavasti luovan talouden hyödyntämistä eri toimialoilla kilpailukyvyyn vahvistamiseksi. Hankkeilla tuetaan luovan työn tekijöiden ja luovien alojen yritysten neuvontaa ja mentoointia, osaamisen vahvistamista sekä yritystoiminnan edistämistä sekä hyvinvointia lisääviä palveluita ja luovien sisältöjen monipuolisuutta.
- Tekesin vuonna 2014 käynnistyvän alkavien yritysten rahasto-ohjelman rahastoista yksi erikoistuu luovien alojen yrityksiin tehtäviin tuotesijoituksiin. Rahasto sijoittaa varojaan yksittäisten tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ja tuotantoon, ja saa vastikkeena niiden myynnistä royalty-tuloja. Toimintamalli takaa luovaan osaamiseen perustuvien hyödykkeiden tekijänoikeuksien ja muiden aineettomien oikeuksien säilymisen suomalaisilla tuottajilla. Tavoitteena on saada yksityisiä sijoittajia mukaan samoilla periaatteilla kuin muihinkin Tekesin uusiin rahastoihin.
- TEM ja VM seuraavat ja kehittävät uusien rahoitus- ja toimintamuotojen, kuten joukkoistaminen (crowdsourcing), yhteisöllinen tuotanto (co-creation) ja yhteisörahoitus (crowdfunding) käyttöönottoa.
- OKM kehittää luovan työn ja luovien alojen yritysten ja muiden yhteisöjen neuvontaa ja mentoointia, osaamisen vahvistamista sekä yritystoiminnan edistämistä.
- TEM ja OKM varmistavat palvelupolun muodostumisen eri rahoitusmuotojen välille sekä tuotekehitys-, konseptointi- ja pilotointirahoituksen alkaville yrityksille sekä vahvistavat tietoisuutta nykyisistä rahoitusinstrumenteista.

4. AINEETTOMAN ARVONLUONNIN VEROTUSKYSYMYKSET

- TEM kokoaa tietoa verokannusteiden kansainvälisestä kehityksestä ja eri järjestelmistä saaduista kokemuksista ja seuraa erityisesti, alkavatko suomalaiset yritykset siirtää aineettomien oikeuksiensa hyödyntämistoimintoja maihin, joissa on Suomea kannustavampi aineettomien oikeuksien kehittämisympäristö.
- VM parantaa siirtohinnoittelua koskevaa ohjeistusta ja neuvontaa. Huomiota kiinnitetään erityisesti OECD:ssä tapahtuvaan kehitystyöhön.
- VM selvittää verotusta koskevien ohjeiden päivitystarpeet sen varmistamiseksi, että itsenäiseen, yrittäjärisikin ja taloudellisen vastuun sisältävään luovan alan toimintaan sovelletaan elinkeinoverotusta ja muuhun toimintaan henkilökohtaisen tulon verotusta.

5. SÄÄNTELYN KEHITTÄMINEN

- TEM selvittää yhtenäisen eurooppapatenttijärjestelmän ja yhdistetyn patenttitoimistoituksen perustamisen vaikutukset suomalaiseen innovaatio- ja elinkeinotoimintaan ja osaamistarpeisiin.
- TEM arvioi selvityksen tulosten pohjalta Suomen liittymistä uudistettuun patenttijärjestelmään ja varautuu yhdistetyn patenttitoimistoituksen paikallisjaoston perustamiseen markkinaoikeuden yhteyteen sekä Patentti- ja rekisterihallituksen tulokertymän vähentymiseen.
- TEM vaikuttaa aktiivisesti EU:n tavaramerkkiasetuksen ja direktiivin uudistamiseen. Tavaramerkkilaki uudistetaan edellä mainitun EU-lainsäädännön ja tavaramerkkityöryhmän syksyllä 2012 valmistuneen mietinnön pohjalta.
- TEM vaikuttaa aktiivisesti EU:ssa vireillä olevan liikesalaisuuksien väärinkäytön estämistä koskevan direktiiviehdotuksen käsittelyyn ja valmistelee direktiivin edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön.

5 Toimeenpanon seuranta

KEHITTÄMISOHJELMAN TOIMEENPANO ja seuranta toteutetaan seuraavasti:

- TEM ja OKM perustavat poikkihallinnollisen koordinaatioryhmän keskeisten ministeriöiden kesken varmistamaan aineettoman arvонluonnin näkökulman huomioon ottamisen julkisissa kehittämistoimissa sekä ohjaamaan ja seuraamaan periaatepäätöksen toteuttamista.
- Teollisoikeudellinen työryhmä seuraa IPR-strategian toimenpiteiden toteutumista.
- TEM perustaa muotoilukentän toimijoiden ja sidosryhmien kanssa Finnish Design Centre -toimintamallin, joka tuo yhteen kehittämisresursseja, parantaa yritysten muotoilupalvelujen kysynnän ja tarjonnan kohtaamista sekä edistää viestintää suomalaisesta muotoilusta.

